

Skjoldborg Skole 1955-2011

af Michael Riber Jørgensen

Museet for Thy og Vester Hanherred gennemførte i foråret 2011 en undersøgelse af Skjoldborg Skole, én af de fem skoler i Thisted Kommune, der lukkede samme sommer. Nedenstående er et sammendrag af undersøgelsens historiske del; rapporten kan læses i sin helhed på museets hjemmeside.

I december 2010 besluttede byrådet i Thisted Kommune at nedlægge fem mindre skoler: Hundborg, Klitmøller, Stagstrup, Øsløs – og Skjoldborg. Faldende børnetal, større krav til undervisningsfaciliteterne og nedskæringer på de kommunale budgetter lå til grund for beslutningen, der hurtigt viste sig ikke at være populær.

Skjoldborg Skoles fjerde og sidste inkarnation, som blev indviet i 1955 og lukket efter skoleåret 2010/11, eksisterede således i 56 år. I det følgende opridses skolens historie i den periode.

Skoler og undervisning på landet

Helt op til midten af 1900-tallet var det danske skolesystem forskelligt for land og by. I 1739 udstedte Christian 6. en forordning om undervisningspligt på landet, der straks førte til oprettelsen af landsbyskoler overalt i Danmark og Norge. Skolerne skulle dog finansieres af de lokale godsejere, hvilket ikke vakte udelte begejstring.

Den første skole i Skjoldborg blev dog bygget allerede året efter, betalt af herremanden på Todbøl. Nabsognet Kallerup fik først sin egen skole sidst i 1800-tallet, så indtil da er børnene herfra givetvis også blevet undervist af degnen i Skjoldborg; i hvert fald fra 1814, hvor den første egentlige skolelov så

dagens lys i form af »Anordninger om Almueskolevæsenet«.

Skoleloven af 1937 satte gang i en omfattende modernisering af skolevæsenet på landet, herunder bygning af en lang række såkaldte centralskoler. Den næste lov fra 1958 udviskede endeligt de formelle forskelle mellem land og by. Eleverne blev samlet på de nye og færre, men større skoler, der nu havde flere lærere med hver deres fagprofil, hvor den gamle stråttækte ofte kun havde haft en enkelt (mandlig) lærer, der underviste i alt.

Den sidste Skjoldborg Skole, der blev indviet i 1955 og altså lukkede i 2011, opstod således i forbindelse med én landsdækkende strukturreform og blev nedlagt som følge af en anden.

Den gamle skole i Skjoldborg. Foto: Privateje.

Som sådan er den et ganske typisk eksempel af sin art.

Et nyt »kulturpalads«

Den første skole fra 1740 lå øst for kirken med tilhørende lærerbolig vest for. I 1816 opførtes en ny skolestue ved siden af lærerboligen, og i 1859 fik landsbyen sin tredje skole, som altså kom til at holde knap hundrede år.

Byggeriet, som blev vedtaget i maj 1954, var et fælles projekt for det lille samfund. Skjoldborg-Kallerup Sognekommune havde kun omkring tusind indbyggere, men der blev løftet i flok. Først blev der kloakeret og bygget nyt rensningsanlæg, ikke bare til skolen, men til hele landsbyen. Det kostede cirka 1.000 kroner pr. husstand.

Beslutningen om at samle kommunens børn på én ny skole skete ikke helt uden gnidninger. I første omgang kørte Kallerup Skole således videre, og først tre år senere var stemningen i sogneråd, skolekommission og blandt forældre-kreds for en nedlæggelse, hvorefter børnene fra Kallerup endelig blev overført til Skjoldborg.

Men tilbage til den nye skole i Skjoldborg. Sognerådet vedtog i samme omgang at bygge en ny sognegård i tilknytning til skolen; dertil kom tre nye lærerboliger (ét hus til førstelæreren samt et andet med lejligheder til andenlærer og lærerinde) og en sportsplads. Arkitekt J. F. Iversen, Thisted, projekterede og tre lokale entreprenører udførte byggeriet, som beløb sig til ca. 750.000 kr. Halvdelen blev finansieret ved salg af det gamle forsamlingshus og ved statstilskud – sidstnævnte blev større end sædvanligt, da der delvis var tale om vinterbyggeri. Den anden halvdel måtte man ud og låne. Bygningerne stod færdige hen på efteråret og blev indviet officielt den 19. november 1955.

Selve indvielsen blev omtalt i Thisted Amts Tidende: »Idéen med at samle et helt sogns kulturliv inden for de samme mure er nærliggende

og har da også bestået gennem en del år. Her i Thisted Amt blev det morsingboerne, der først førte tanken ud i livet, men nu er Thy altså også kommet med.« Man hæftede sig i øvrigt ved det nye kommunekontor, som var lyst og indbydende – og kun afskrækkede ved den store boks: »Var det nu også nødvendigt at bygge den så stor, vi må da til at betale en forfærdelig masse i skat, hvis dette boxrum skal fyldes!« Sognegården bestod desuden af en teatersal med plads til ca. 300 mennesker; et lokale, som i årene fremover skulle blive flittigt benyttet af landsbyens beboere til både offentlige og private arrangementer, og som i 1990'erne blev til skolens musiklokale.

Hvad skoledelen angik, var anmelderne ikke udelte. Møblerne var helt i orden; »og så er stolene endda gode at sidde på!« Det blev dog påtalt som nedslående, »at der ikke i hele dette stor-slåede »kulturpalads« findes ét eneste moderne kunstværk. [...] Der findes i denne tid utallige gode og billige litografier og andre kunstværker i handelen, som ophængt på rette sted vil kunne betyde meget for ungdommens opdragelse til at opleve kunst.«

Amtmand Egedorf holdt hovedtalen og slog begivenhedens betydning for sognet fast. De nye bygninger skulle »stå som et tempel, hvor værdier af både kundskabsmæssig og åndelig karakter vil blive værnet. Skolen skal være børnenes skole. [...] Her i Skjoldborg kan enhver betale sin skat med glæde – for her ser man, hvad pengene er gået til. [...] Børnene burde egentlig have været med her i dag. Det ville have forhøjet feststemningen. [...] Lad flaget stå som et symbol for denne skole, for i dette samles de to værdifuldeste ting – de religiøse og de nationale værdier.« Der var altså ingen tvivl om, at det var et fælles projekt.

Det var heller ingen hemmelighed, at de kristne værdier, specifikt den indremission-ske udgave af dem, stod stærkt i Skjoldborg, og det betød, at begejstringen for sognegår-

den ikke var helt så udelt som for den nye skole. Som Johannes Hornstrup, sognerådsformand 1951-70, erindrede ved skolens 40 års jubilæum:

»Der var ellers meget modstand i lokalbefolkningen mod sognegården: - I ødelægger sognets unge med den slags... var én af de bemærkninger, sognerådet måtte lægge øre til. [...] - Vi ville selvfølgelig ikke have, at sognegården skulle udvikle sig til en »bule«. Derfor sørgede vi for, at sognegården ikke fik nogen spiritusbevilling.«

Fra den gamle stråtækte til moderne centralskole

En skoleplan fra netop 1955 giver et indtryk af, hvilken type skole der var tale om på det tidspunkt. I henhold til planen var skolen »landsbyordnet« med 3-årig forskole og 4-årig hovedskole. Der var følgende lærerstillinger: førstelærer, (anden) lærer og lærerinde

– hver med et ugentligt timetal på 35 om sommeren og 34 om vinteren. Skolen rådede over følgende lokaler: tre almindelige klasseværelser, sløjdløkkale, skolekøkken, gymnastiksal med omklædningsrum og baderum, bibliotek, et lokale til ungdomsundervisning, et lokale til samlinger m.v. samt spiselokale.

Forskolens klasser omfattede 1. klasse (1. årgang) og 2. klasse (2. og 3. årgang). Al undervisning var fælles for drenge og piger. Hovedskolen omfattede 3. klasse (4. og 5. årgang) og 4. klasse (6. og 7. årgang), med særskilt undervisning for drenge i gymnastik og sløjd (3.-4. kl.) og for piger i gymnastik og håndgerning (3.-4. kl.) samt i skolekøkken (4. kl.). Skolen havde desuden en særklasse for børn, der »af hensyn til evner« ikke kunne følge den almindelige undervisning. Der blev hele året givet 4 timers særundervisning ugentlig. Det anføres desuden, at sognepræsten var »bekendt med og tilfredsstillet af skoleplanens rammer

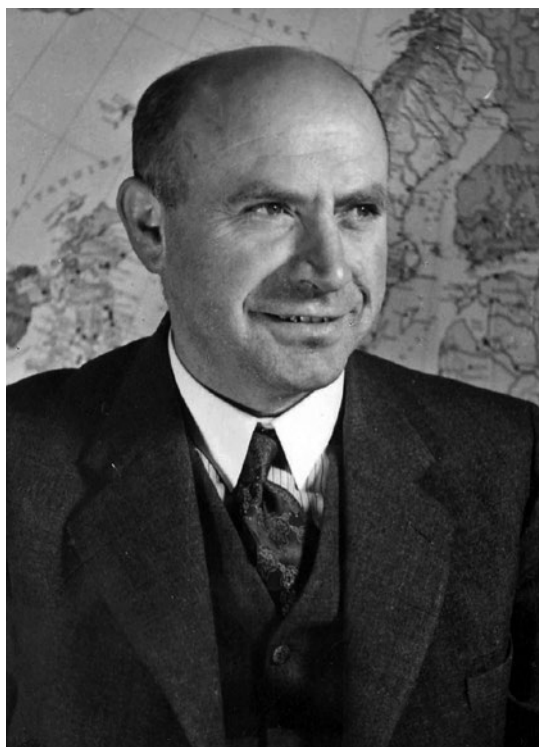
Skjoldborg Skole ca. 1955. Foto: Privateje.

for kristendomsundervisningen«. Det formelle gejstlige tilsyn med folkeskolen var ganske vist ophørt i 1933, men alligevel...

Skjoldborg Skole anno 1955 var altså en ganske traditionel landsbyskole med få lærere i forhold til elevtallet og med klasser, der ikke var helt årgangsopdelte – gammel vin på nye flasker. Den nye skole var imidlertid anlagt som moderne centralskole, og i løbet af de næste par årtier udviklede den sig da også til en sådan, af gavn og ikke kun af navn.

Skoleloven af 1958

Som nævnt fik den nye skolelov stor betydning, især for skolerne på landet. Tidligere havde de haft deres egen ordning med flere årgange sammen og en enkelt eller

*Karl Boesen ved hans 25-års jubilæum i 1957.
Foto: Privateje.*

undtagelsesvis to lærere. Med den nye lov blev de forsøgt indrettet efter samme model som i købstæderne: syv obligatoriske skoleår, der eventuelt kunne føre videre til 2-3 frivillige ekstra skoleår, enten i 8.-9./10. klasse eller i 1.-3. real. Både 9./10. klasses eksamen og realeksamen gav adgang til gymnasiet – og senere til HF, som blev indført i 1967.

I praksis kørte mange landsbyskoler dog i flere år videre med to årgange pr. klasse, simpelthen fordi der ikke var elever nok. Efterhånden som eleverne blev samlet på de nye centralskoler, blev det dog muligt at føre lovens ord ud i livet. På Skjoldborg Skole kom disse forandringer til at ske under førstelærer Karl Boesens ledelse frem til 1973.

De konsekvent årgangsopdelte klasser havde man ikke taget højde for ved byggeriet. Allerede i 1960 diskuterede sogneråd og skolekommission således planer om at bygge til, så skolen kunne få endnu et klasselokale og et nyt bibliotek. Hvis man skulle leve op til skolelovens krav, skulle man bruge mindst to klasselokaler mere, og det oprindelige bibliotek var allerede inddraget til dette formål.

Det blev desuden bestemt, at de elever, som skulle videre på realskole, og som derfor skulle have ekstra undervisning, så vidt muligt skulle have denne i Thisted. Der var tale om en overgangsordning indtil der blev indført nyt fast pensum i alle fag; endnu en konsekvens af 1958-loven. Hvad angik de nye 8. og 9. skoleår, vedtog man i 1962 at »søge skoleforbund med Snedsted og Thisted Kommuner i så henseende«. Eleverne fra Skjoldborg og Snedsted skulle altså ind til Borgerskolen i Thisted, hvis de ville have mere end den lovpligtige undervisning.

Skolen får vokseværk

Som nævnt eksisterede den nye Skjoldborg og den gamle Kallerup Skole side om side i

to et halvt år indtil Kallerup blev nedlagt i 1958, og i den periode var der et tæt samarbejde. Kallerup havde hverken sløjdløkkale eller skolekøkken, så børnene fik undervisning i disse fag i Skjoldborg. Omvendt underviste Inger Rask fra Skjoldborg den ældste klasse på Kallerup Skole i engelsk. Samtidig varetog lærerne fra Skjoldborg også undervisningen af børnene på det nærliggende Ås Børnehjem.

Med nybygning og nedlæggelse af Kallerup Skole voksede elevtallet i Skjoldborg til over 120, og lærerstaben blev tilsvarende udvidet. Den gamle skole havde haft to mandlige lærere, mens Kallerup Skole som regel havde en enkelt lærer eller lærerinde. Karl Boesen var kommet til skolen som vikar allerede i 1926, blev fast andenlærer i 1927 og førstelærer fra 1932. Denne stilling bestred han helt frem til 1972 – altså i alt 46 år i Skjoldborg Skoles tjeneste, heraf de 40 som leder!

Kristian Østergaard kom som nyuddannet fra Ranum Seminarium til Skjoldborg i sommeren 1955 og nåede altså at få nogle få måneder på den gamle skole, inden man flyttede ind i de nye bygninger. Han havde ellers tænkt sig at søge et vikariat i Kallerup, men da han forhørte sig om stillingen hos skolekommissionens formand, pastor Dahl Hansen, fik han at vide, at der nok var mere fremtid i at søge det andenlærerembede ved naboskolen, som i mange år havde været varetaget af skiftende vikarer. Da den nye skole startede op, kom yderligere en lærerinde til i skikkelse af den ovenfor nævnte frk. Rask, således at man nu rådede over de tre lærerkræfter, som omtaltes i skoleplanen. Ved nedlæggelsen af Kallerup fik man brug for en fjerde underviser. Det blev endnu en ung, nyuddannet lærerinde, Anna Vestergaard, som var på skolen indtil 1968, hvor hun blev gift Jensen og gårdmandskone – i Kallerup, såmænd.

Igennem tresserne var der en del udskiftning i lærerstaben, men samtidig blev der oprettet flere nye stillinger. I 1955 var der altså tre fast-

ansatte lærerkræfter; da Boesen gik på pension i 1973 og blev afløst som leder af Østergaard, var der tre gange så mange. Elevtallet var også steget betydeligt, fra ca. 70 i 1955 til godt det dobbelte i midten af halvfjerdserne.

De glade tressere

Tresserne blev på alle måder et forandringens årti. En repræsentant for den nye, unge generation af lærere var Gudrun Andreasen (senere gift Enevoldsen), der kom til skolen fra Hjørring i 1962 og blev der til 1994. Hun husker blandt andet, hvordan eleverne stadig blev overhørt, da hun kom til:

»Hen imod slutningen af skoleåret kom skolekommissionen og skulle overvære vores timer og se hvad vi havde lavet i årets løb. Bøgerne skulle lægges frem, og alt hvad de havde skrevet, deres håndarbejde og alting. Det var lidt specielt.«

Denne skik forsvandt dog også snart. Enevoldsen fortæller, at hun lod børnene tage de ting med hjem til jul, som de havde fremstillet i håndarbejde. Det medførte en påtale om at *»det vist ikke var Grundtvigs mening!«* Sidst i tresserne mødte hun og en anden kvindelig lærer op i bukser, hvilket på det tidspunkt var helt uhørt – *»piger skulle gå i skørt!«* Da først de havde brudt den barriere, fulgte de andre kvinder dog hurtigt efter. Endelig blev der slækket på tiltaleformen. Børnene i Skjoldborg havde ganske vist aldrig sagt *»De«* til lærerne, men dog kaldt dem ved efternavn. Det ændrede sig, da den nye generation kom til.

De pædagogiske metoder, som de unge lærere bragte med sig fra seminarierne, vandt også indpas. Den gammeldags overhøring blev suppleret med gruppearbejde. Et andet nyt tiltag var specialundervisning – nu fik de svage elever den ekstra hjælp, de havde brug for. I 1972 kom et nyt punkt på skoleskemaet; seksualundervisningen blev indført på alle landets skoler efter krav fra Undervisningsministeriet.

Karl Boesen og hans kone deltog i konfir- mationer, sølvbryllupper og runde fødselsdage hos eleverne og deres familier. Det var almindeligt, at lærerne blev inviteret med til private fester, men ifølge Gudrun Enevoldsen ebbede det gradvist ud, og lærerne ville egentlig også helst være fri: »Det kunne jo måske være hver aften i en hel uge!« Generelt blev tilknytningen til lokalsamfundet mindre; Enevoldsen var én af de få lærere, der igennem hele sin tid på skolen boede i eller lige uden for Skjoldborg – og stadig gør det i 2012. Til sammenligning var der ikke en eneste lærer i skoleåret 2010/11, der boede i sognet.

Hvis lærernes tilknytning til Skjoldborg blev mindre i årenes løb, blev forældrekrepsens tilknytning til skolen til gengæld større. En anden nyskabelse i tresserne var forældremøder og -konsultationer, hvilket også kan ses som et udtryk for en ny forældregeneration, der involverede sig mere i børnenes hverdag. Ordningen startede i 1968 og gjaldt i første omgang kun 1. klasse, men blev hurtigt udvidet.

I 1969 fik Skjoldborg endelig en »ægte« 7-klaset skole med oprettelsen af endnu et lærerembede, som blev besat med ung, nyuddannet kvinde, Jette Eskildsen (senere gift Zetterberg) fra Løkken. Hun flyttede ind i en ledig lærerbolig og blev boende der til hun gik på pension i 2005 – den sidste lærer, der også boede i Skjoldborg.

Skjoldborg Skoles ledere

Karl Boesen	1932-1972
Kristian Østergaard	1973-1988
Johnny Rud Andersen	1988-1991
Claus Hjortdal	1992-1996
Per Dahm	1996-2002
Karsten Gylling	2002-2007
Birgit Luxhøj	2007-2011

Stor skole i lille kommune – lille skole i stor kommune

Karl Boesen gik på pension med udgangen af 1972, og skolenævnet valgte kontinuiteten ved at forfremme Kristian Østergaard til førstelærer. Lederskiftet medførte måske ikke i sig selv de store ændringer, men faldt sammen med en række andre store forandringer. Timelængden blev i 1973 skåret ned fra 50 til 45 minutter, og allerede fra 1969/70 fik man fri om lørdagen.

Disse tiltag var helt på linje med den generelle samfundsudvikling. Den ugentlige arbejdstid blev i 1966 skåret ned fra 45 til 44 timer. I 1970 blev den sænket yderligere til 41,75 og i 1974 til 40 timer. I årene 1986-91 blev den så gradvist reduceret til de nuværende 37 timer. Samtidig blev antallet af ferieuuger øget, fra 2 til 3 i 1955, til 4 i 1974 og til 5 i 1981. I 1998-2000 kom den sjette ferieuuger til.

Kommunalreformen i 1970 reducerede antallet af administrative enheder i Danmark voldsomt, fra 1388 sogne- og købstadskommuner til 277 primærkommuner og fra 25 til 14 amter. Dette fik også indflydelse på skolevæsenet. Skjoldborg-Kallerup Sognekommune blev en del af Thisted Kommune. Den nye kommune fik en skoledirektør og en skolekommission og blev inddelt i et antal distrikter, hver med én skole og ét skolenævn; en forløber for de senere skolebestyrelser. Set fra Skjoldborg er det nemt at forstå, hvis man følte sig en smule tilsidesat. Nærdemokratiet var blevet mere fjernt med flytningen ind til Thisted.

I 1973 lanceredes en plan for udbygning og omstrukturering af kommunens skolevæsen; bl.a. vedtog man at flytte Skjoldborgs overbygningselever fra Borgerskolen til den netop renoverede og udbyggede Sjørring Skole. Skolenævnet var ikke tilfreds med beslutningen, som man mente var baseret på »lokalemæssige synspunkter, som ikke holder, set ud fra de nuværende

klassers stigning i børnetal«. I første omgang blev planerne henlagt, men med endnu en ny skolelov to år senere blev undervisningspligten udvidet fra syv til de nuværende ni år, og skolekommissionen foreslog igen en flytning, hvilket man denne gang accepterede. Flytningen blev en realitet fra 1975/76.

Karl Boesen var efter sin afgang flyttet ind til byen, og hans gamle bolig blev foreslået indrettet til nyt skolekøkken. Skoledirektøren pegede i stedet på et andet lokale i kælderen. Samtidig foreslog han i 1974 indretningen af et »indskolingsmiljø«, så de mindste klasser i nogen grad blev skærmet af fra de større. Et samlet skolenævn og lærerråd var uenige i direktørens opfattelse, idet man mente, at *»alle børn, uanset alder, bør dele skolegård med hinanden*«.

Kommunens kulturforvaltning fastlagde lærerskematimetallet, altså det samlede antal timer – og den medfølgende pose penge – hver enkelt skole fik tildelt til undervisning, og som skolen så selv måtte fordele, selvfølgelig inden for lovens rammer. I løbet af halvårerne fik Skjoldborg – og kommunens andre skoler – reduceret deres lærerskematimer flere gange. Man gjorde hver gang indsigelse uden held og måtte altså gøre, hvad man kunne med hvad man havde. Alligevel vedtog skolenævnet for 1976/77, på trods af reduktionerne, at tilbyde ekstra undervisning i håndgerning, husgerning, sløjd og religion.

Skjoldborg holdt imidlertid ikke op med at være foregangsskole på trods af den centraliserede styring. Børnehaveklasser har eksisteret på udvalgte skoler i de større byer siden 1962, men blev først gjort landsdækkende i 1980. Også her var Skjoldborg dog lidt forud, da man fra 1978/79 oprettede en børnehaveklasse. Samme år indførtes såkaldt »vintertid«, således at skolegangen i vinterhalvåret begyndte og sluttede 20 minutter senere. Formålet var at undgå for lang ventetid i forbindelse med skolebuskørslen, som var kædet sammen med Sjørring og

skolerne i Thisted. Året efter indførtes vinterferie. Fra 1979 udgav man et skoleblad.

Ikke kun lærerskematimerne stod for skud; også de generelle budgetrammer blev strammere fra omkring 1980. Skolenævnet søgte jævnligt om mere »realistiske« bevillinger – nogle gange, men langt fra altid, med positivt udfald.

Oversigter over tilskud til kommunens skoler i disse år viser, at Skjoldborg ikke var den eneste, der blev ramt af besparelser i fattigfirserne; i virkeligheden var der flere andre, der blev betydeligt hårdere ramt. Alligevel fortæller den bevarede korrespondance mellem skoleledelse, skolenævn og forvaltning tydeligt historien om, hvordan skolernes arbejdsvilkår i hvert fald ikke var blevet nemmere i de nye kommuner. Den økonomiske recession under Schlüter-regeringen gjorde sit til at forstærke denne tendens.

Af skolenævnreferater fremgår det, at enkelte forældre i denne periode begyndte at søge om at lade deres børn blive på deres gamle skole efter at de var flyttet til Skjoldborg. Disse blev som regel imødekommet, da man ikke ville skille børnene fra deres kammerater. Ansøgninger om at lade børn starte på en anden skole, selv om de boede i distriktet, blev imidlertid ikke anbefalet, da man mente, at det ville udhule skolens elevgrundlag; hvis man først gav én dispensation, ville lavinen begynde at rulle. Blandt andet blev en ansøgning fra et forældrepar i Vilsund om at lade deres søn starte i børnehaveklasse på Snedsted Skole i 1981 afvist, da man anså det for *»upædagogisk, at et barn starter i børnehaveklasse på en anden skole, end den man bagefter skal på*«.

I virkeligheden drejer det sig ikke om ret mange sager; sandsynligvis ikke flere end på andre skoler. Man må antage, at der igen er tale om en generel tendens. Ansøgningerne handler stort set alle om forældre, der gerne vil have deres børn på én af naboskolerne med overbygning, Snedsted eller Sjørring – sidstnævnte

skulle børnene jo alligevel til senere. Man ville gerne sikre et kontinuerligt og homogent skoleforløb for sit barn. Omvendt tilhørte langt de fleste forældre det tavse flertal, som enten gerne ville have fordelene ved den mindre, nære skole i de små klasser – eller bare ikke havde nogen mening om emnet, for eller imod. Under alle omstændigheder kan man ikke konkludere, at der var tale om en generelt faldende lokal opbakning. Imidlertid fik de fleste forældre alligevel tildelt de ønskede dispensationer af kommunens skolekommission – stik imod skolenævnets anbefalinger.

Første tilløb til skolelukninger

Selv om indbyggerne fortsat bakkede op om deres skole, faldt elevtallet drastisk i anden halvdel af 1970'erne. Fra mere end 130 elever i 1978 var man allerede i skoleåret 1980/81 helt nede på 80, ikke mange flere end i 1955. Forklaringen må være en generel fraflytning fra distriktet, især af børnefamilier.

I efteråret 1982 debatterede man i Thisted Kommune en omstrukturering af skolevæsenet, og Skjoldborg var én af de skoler, der kom i spil på grund af det reducerede elevtal. Skolenævnet tog initiativ til et møde med forældre-kredsen. Et stort flertal ønskede fortsat at høre under Sjørring – eller alternativt Snedsted – og at føre Skjoldborg videre som årgangsoptelt skole. Man henstillede endvidere til, at processen blev fremskyndet, så man vidste, hvad man havde at gøre med inden næste skoleår.

I december fremlagde forvaltningen så sit forslag til den nye skolestruktur, ifølge hvilket flere mindre skoler skulle nedlægges, heriblandt Skjoldborg. Et efterfølgende forældre-kredsmøde viste igen overvældende lokal modstand imod nedlæggelsen: 79% ønskede skolen videreført som hidtil; 17% kunne acceptere, at den blev skåret ned fra 7. til 5. klasse; kun 3% var indforstået med en lukning.

Skolenævnet var delt. Alle var enige om, at en lukning var urimelig. Nogle medlemmer udtalte, at man på grund af varslede besparelser på skoleområdet så sig nødsaget til at anbefale den såkaldte »Vang/Sønderhå«-løsning: en 4-klaset skole med børnehaveklasse samt 1.-5. årgang fordelt på tre klasser. Resten af nævnet kunne ikke acceptere en sådan reduktion, da det »blot vil være begyndelsen til enden. Vi ønsker skolen videreført som hidtil pga. den massive forældre-opbakning, og da alt andet vil ødelægge det nære miljø, som både børn og voksne trives i. Desuden tvivler vi på, at besparelserne ved nedlæggelse eller reduktion vil være særligt store. De meget sparsomme oplysninger, der foreligger, berettiger efter vores mening i hvert fald ikke en så drastisk handling.«

Debatten fortsatte i foråret 1983, også i de lokale medier. En borger udtalte følgende til Thisted Dagblad:

»Vi føler, at vi er ved at blive snigmyrdet. Byrådet forlanger, at man skal have 70 elever for at bevare status quo. Det har vi – og vi får endnu flere i de næste par år – men samtidig vil man beskære distriktet og altså reelt udhule vores elevgrundlag. [...] Med det stigende børnetal vil det være direkte tåbeligt at gøre skolen 5-klaset eller ligefrem nedlægge den helt.«

Formanden for Skjoldborg Borgerforening sagde sammesteds:

»Byrådet har reelt besluttet at nedlægge skolen. Ifølge loven har man ret til en afstemning, men byrådet forlanger 70 elever for at skolen skal forblive 7-klaset. Det er umuligt, hvis skolekommissionen bliver ved med uden videre at give forældre lov til at flytte deres børn til andre skoler. Lige nu har skolen 73 elever, så man kan hurtigt komme under grænsen. Man vil have en garanti for, at man stemmer om en 7-klaset skole, men den vil politikerne ikke give. De fritager sig selv for ansvaret ved reelt at lade kommissionen tage beslutningen for dem. Det opadgående børnetal gør, at der om et par år vil være ca. 85 elever i

Skjoldborg. Skal skolen så gøres 5-klasset nu – og føres tilbage igen til den tid?»

Mens debatten rasede videre, søgte flere forældre at få deres børn overflyttet til andre skoler. Skolenævnet afviste at udtale sig om konkrete sager på grund af den aktuelle usikre situation, da man ikke mente, at det alligevel ikke var den enkelte sag, der blev vurderet, men det generelle spørgsmål om nedlæggelser og skolestørrelser. Man overlod det derfor til skolekommissionen at »tage ansvaret for beslutningen«.

Nævnet forsøgte nu at udnytte en bestemmelse i skolestyretslov, som gjorde det muligt at forlange en bindende folkeafstemning om en skoles fremtid, hvis en tilstrækkelig andel af distriktets indbyggere skrev under herpå. I Skjoldborg krævedes 286 underskrifter; man fik over 400. Afstemningen blev arrangeret, og både skoledirektør og skolekommission

blev spurgt, om det så var en 5- eller 7-klasset skole, man stemte om. Begge forsikrede, at hvis Skjoldborg Skole blev bevaret, ville den også i fremtiden blive betragtet som 7-klasset – hvis det samlede elevtal ellers var over 70.

Afstemningen den 14. juni 1983 gav et overvældende flertal for bevarelse, hvorefter skolen var fredet, i første omgang de næste fire år. Ifølge en artikel i Thisted Dagblad dagen efter var både valgdeltagelse og aldersspredning stor – den ældste fremmødte var 94! I artiklen glædede skoleleder Østergaard sig over, at skolen kunne fortsætte med 7 klassetrin, og at man nu kunne få arbejdsro.

I de følgende år steg antallet af ansøgninger om at få børn overflyttet til andre skoler, men nævnet fortsatte sin grundregel om ikke at anbefale ansøgninger, der mindskede skolens elevtal. Forældre, der flyttede fra distriktet, men

Den lokale kunstner Freddy Eriksen havde selv haft børn på skolen og donerede i 1995 dette bemalede betonæg. Huset i baggrunden er en tidligere lærerbolig, som på det tidspunkt husede fritidsordningen. Foto: Klaus Madsen.

ønskede at beholde deres børn på skolen, fik til gengæld anbefalinger med på vejen.

Balladen om fritidsordningen

Også hvad angik idéen om en skolefritidsordning var Skjoldborg tidligt på den, om end selve etableringen lod vente på sig. I 1984 undersøgte borgerforeningen grundlaget for en »børnepasningsordning«, som kunne indrettes i en tidligere lærerbolig, der ville blive ledig fra det kommende skoleår. En række forældre var interesserede, da flere havde søgt om at få deres børn til Stagstrup Skole, som havde en SFO. Kommunens sagsgang var dog langsommelig, og i første omgang lod man ejendomsforvaltningen leje bygningen ud.

De næste par år var der ingen videre udvikling i sagen. I maj 1986 forespurgte Teknisk Forvaltning, om lejemålet kunne forlænges, eller skolen ønskede at disponere over bygningen. Skolens svar lød, at man ikke havde brug for den til lærerbolig, men at *»det vil være særdeles velegnet til den fritidsordning, som forhåbentlig snart bliver oprettet, så man vil gerne overtage bygningen til dette formål«*, gerne fra det kommende skoleår. En undersøgelse af pasningsbehovet havde vist, at der var rigeligt grundlag for en SFO.

I vinteren 1986-87 drøftede man et udspil fra skolekommissionen om friere skolevalg inden for distrikter under samme overbygningsskole. Skjoldborgs skolenævn var positivt stillet, da man mente, det ville give større »ejerskab« til skolen for dem, der aktivt valgte den til. En forudsætning måtte dog være, at man fik mulighed for at konkurrere om eleverne på lige fod – blandt andet ved at oprette en fritidsordning og generelt opgradere de fysiske rammer. Skolen måtte derfor have tilført de nødvendige økonomiske ressourcer. Man udformede en ny målsætning, hvori også indgik andre nye tiltag som samordnet indskoling, samlæsning

og fritidsaktiviteter *»i overensstemmelse med lokalsamfundets ønsker og behov«*.

Først i juni 1987 fik man endelig lov til at oprette en fritidsordning. Skolen opfordrede indtrængende alle, der gerne ville have deres børn i fritidsordning, til at melde dem til i Skjoldborg, så en sådan kunne blive en realitet.

Den tidligere lærerbolig var ikke længere i spil, så man foreslog en ombygning af skolekøkkenet og tilstødende lokaler. Kulturforvaltningen valgte i stedet at lade børnehaveklasse og SFO dele lokale. I den forbindelse opstod den misforståelse, at skoleleder Østergaard havde anbefalet sidstnævnte, hvorfor tre af skolenævnets medlemmer anklagede ham for at være gået bag deres ryg og beskyldte ham for reelt at have forårsaget skolens lukning, da man nu ikke kunne tilbyde en forsvarlig fritidsordning og dermed standse elevflugten. I et brev fra Kulturudvalget blev det dog slået fast, at lederen ikke havde haft nogen indflydelse på beslutningen, og man blev, i hvert fald udadtil, forsonet. Ikke desto mindre valgte Østergaard allerede året efter at gå på førtidspension. Fritidsordningen blev dog endelig oprettet 1. september 1987 efter tre et halvt års ventetid, om end ikke med den optimale placering, man havde håbet på.

Skolen som lokalt kulturcenter

Med sin nye målsætning var Skjoldborg på forkant med den landspolitiske udvikling. I 1987 vedtog et bredt flertal i Folketinget et radikalt forslag med titlen »Udviklingsprogram for folkeskolen og skolen som lokalt kulturcenter«. Hovedindholdet var: 1. En samordning af det faglige, pædagogiske og sociale arbejde med eleverne (en forløber for SSP-ordningen); 2. En samling af børne- og ungdomsområdet i den kommunale forvaltning til afløsning for de gamle social-, fritids- og skoleforvaltninger; og 3. Øgede bevillinger til

folkeskolernes forsøgsarbejde og større frihed til den enkelte skole i anvendelsen af dens økonomiske midler. Et udviklingsråd blev nedsat til at behandle og støtte udviklingsprojekter på skoler over hele landet.

Tiltaget nåede også til Skjoldborg. I 1988 oprettede en gruppe borgere SKAK 88 (SKjoldborg Aktivitets- og Kulturcenter), som havde til formål at gøre skolen til et lokalt kulturhus, der »efter skoletid skal omfatte et alsidigt kultur- og fritidstilbud, der formidles i et tæt samarbejde med lokalsamfundets foreningsliv«. Idéen var at søge tilskud fra en pulje til forskellige aktiviteter – skolen fik dermed endelig mulighed for at blive det »kulturpalads«, som den var blevet udråbt til i 1955. Centrets motto var inspireret af »arbejderdigteren« Carl Scharnberg: »Ingen kan alt. Alle kan noget. Sammen kan vi det hele! Spørgsmålet er: Hvad er det, vi vil?«

Kristian Østergaard valgte som nævnt at gå af efter skoleåret 1987/88. Hans efterfølger blev hentet udefra: Johnny Rud Andersen kom fra en stilling i Jakobshavn på Grønland, og han blev om nogen primus motor på det nye kulturcenter.

Allerede i sin første sæson bød SKAK 88 på gymnastik, badminton og bordtennis i skolens gymnastiksal. Disse blev hurtigt suppleret med indendørs fodbold, dilettantteater, korsang og musikskole. Tre måneder efter opstarten var man oppe på ca. 90 deltagere hver uge og søgte derfor forøgede bevillinger for 1989 og 1990; en ansøgning, der for en gangs skyld blev imødekommet.

Igen i farezonen

I efteråret 1989 kom skolelukninger igen på

Skjoldborgkoret, én af kulturcentrets mange udløbere. Foto: Privateje.

dagsordenen, da kommunen skulle spare hele 38 millioner. Ifølge skolekommissionen var det umuligt at bevare alle 19 skoler i Thisted Kommune. De fire mindste – Sønderhå, Vang, Vandet og Skjoldborg – var i spil, men også en overbygningsskole som Sjørring, der var relativt dyr i drift og ikke havde de bedste bygninger. Samtidig ønskede man at nedlægge de nuværende skolenævn og erstatte dem med skolebestyrelser, hvilket ifølge politikerne skulle give de lokale større mulighed for at påvirke deres egen skole.

Ifølge Thisted-Hanstholt Lærerkreds kunne en skole ganske vist blive for lille med højere udgifter pr. elev, for små klasser, tvunget samlæsning og manglende faglokaler til følge, men samtidig fremhævedes fordelene ved den lokale tilknytning: nærhed, tryghed, et stærkt pædagogisk miljø – og ikke mindst skolens rolle som lokalt samlingssted, også uden for skoletiden, hvad de nylige tiltag i Skjoldborg var et godt eksempel på. Samtidig turde ingen politikere tage et standpunkt på grund af det forestående valg: »*Viljen til at bruge kommunale penge på skolevæsenet er større hos nogen end hos andre!*«

Den anstrengte økonomi kunne også mærkes i Skjoldborg. Ved budgetforliget blev tilskuddet til lejrskoler fjernet, så den enkelte skole og forældrene fremover selv skulle skaffe alle pengene. Samtidig blev vedligeholdelseskontoen endnu en gang beskåret. Man måtte således søge om ekstrabevilling til udskiftning af nedslidte lamper: »*En af gangene faldt én af lamperne ned på katederet foran en lærer midt i timen, og den gik i tusind stykker. Et held den ikke ramte læreren (eller en elev)!*«

Den lokale opbakning blev dog ikke mindre; tværtimod voksede den, måske i trods. Borgerforeningen gik i 1989 frem fra 158 til 200 medlemmer og havde gang i mange forskellige projekter, ligesom kulturcentret også fortsatte fremgangen.

Fra skolens side gjorde man sit for at overbevise politikerne om, at man havde en fremtid. Ifølge en prognose over børnetallene ville elevtallet stige fra 63 i skoleåret 1990/91 til 99 elever i 1996/97, altså med næsten 50%!

Da seks nye børn ønskedes indskrevet i Skjoldborgs SFO fra 1990/91, søgte man om en udvidelse af åbningstiderne. Børne- og Kulturudvalget besluttede imidlertid, at alle fritidsordninger med under syv børn skulle nedlægges til sommerferien. Da Skjoldborg på det tidspunkt kun havde seks, måtte den således betragte sig selv som nedlagt – selv om man altså kunne forvente en fordobling efter ferien.

I april 1990 offentliggjordes forslaget til sanering af kommunens økonomi; herunder lukning af ikke færre end ni af de 19 skoler: Borgerskolen, Hillerslev, Hundborg, Vorupør, Øsløs, Sønderhå, Vandet, Vang – og Skjoldborg. De første fem kunne tidligst nedlægges fra 1991/92; de sidste fire var i 1983 blevet reddet af afstemninger, men kunne til gengæld uden videre lukkes nu. Den bestemmelse, der havde femkaldt afstemningerne, var nu fjernet, så den mulighed eksisterede ikke længere.

Forslaget fremkaldte voldsomme reaktioner i de berørte lokalsamfund, blandt andet med en større demonstration foran rådhuset. Børne- og Kulturudvalget trak derfor noget i land og foreslog for Skjoldborg en sammenlægning med naboskolen Stagstrup, så 0.-3. klasse skulle undervises det ene sted og 4.-7. klasse det andet. Skolebestyrelsen afslog bestemt dette forslag med klart mandat fra forældrene; man anså den påståede gevinst ved en sammenlægning for mangelfuldt underbygget og henviste endnu en gang til det stigende børnetal.

Udvalget genovervejede sagen og medgav i august 1990, at en sammenlægning ikke ville medføre den ønskede besparelse, da udgifterne til transport ville forøges voldsomt. Desuden tog man den overvældende forældremodstand

i begge distrikter til efterretning og indstillede således, at begge skoler fortsatte som hidtil.

Udvikling og modernisering

Tilslutningen til kulturcentret voksede fortsat, og man søgte igen om nye bevillinger for 1991 og 1992 for at udnytte momentum og undgå en øget brugerbetaling, som kunne skræmme folk væk igen. Ansøgningen blev dog denne gang afslået, idet projektet nu var veletableret og man ikke længere anså det for en forsøgsordning, som udviklingsrådets bevillinger var beregnet til.

Styregruppen, stadig med skoleleder Johnny Andersen i spidsen, måtte altså finde alternativer. Man søgte og fik lov til at benytte den tilknyttede sognegård vederlagsfrit. Centret fortsatte indtil 1999 som en selvstændig enhed under skolen. Siden 2000 har Borgerforeningen på mere løs basis udsendt en aktivitetskalender; der er altså stadig talrige arrangementer i Skjoldborg, der kan betragtes som udløbere af det arbejde, der blev sat i gang af en flok initiativrige borgere i 1988.

I disse år indførtes også computere på skolen som ét af de første steder i landsdelen. Johnny Andersen var også her foregangsmand. Imidlertid fik han i 1992 nyt job og blev afløst af Claus Hjortdal, der i store træk fortsatte hans linje og øgede satsningen på EDB, så skolens »maskinpark« over de næste fem år blev forøget og gjort tidssvarende. Også arbejdet med kulturcentret førte Hjortdal ihærdigt videre.

Ét af de første tiltag, som den nye leder og skolebestyrelsen kom til at stå for, var en række principper for samordnet indskoling, altså samlæsning og anden fælles undervisning på tværs af de mindste årgange. Formålet var at give børnene en større social berøringsflade, at give lærerne mulighed for gensidig inspiration, at skabe en mere glidende overgang fra børnehave til skole samt bedre at kunne tilgodesse den

enkelte elev med hensyn til modenhedsgrad og indlæring. Også her var Skjoldborg på mange måder foregangsskole. Efter de første to år blev ordningen evalueret og bedømt meget positivt.

Ved 40-års jubilæet i 1995 var man således med på noderne, i hvert fald rent pædagogisk. Den lokale forankring var også lige så stærk som altid. Som Hjortdal skrev i jubilæumsskriftet:

»Alfa og omega for en god skolegang er et stærkt og tæt skole/hjem-samarbejde. Vi er glade for, at vi på skolen har en aktiv og interesseret forældrekreds og ditto skolebestyrelse, der giver os muligheden for at give eleverne den bedste undervisning også i årene fremover, så uanset at pædagogikken skifter i de næste 40 år, vil skole/hjem-samarbejdet altid stå som det centrale. Jeg ønsker og håber, at skolen også i de næste 40 år må stå som et naturligt samlingssted for alle i vort område.«

I august 1996 forlod Claus Hjortdal dog selv Skjoldborg. Han fik senere en karriere i Skolelederforeningen, hvor han i 2012 er næstformand. I den rolle har han deltaget aktivt i den seneste debat om skolelukninger og talt for at bevare så mange mindre landsbyskoler som muligt, da det efter hans mening styrker lokalsamfundene og det pædagogiske miljø.

Hjortdals afløser blev Per Dahm, der også måtte overtage forgængernes slåskampe med kommunen om budgetter og bevillinger. Grundet pladmangel ønskede skolen at overtage sognegården og benytte den store sal til musiklokale, den lille til børnehaveklassen, der hidtil – højst uhensigtsmæssigt – havde delt lokale med skolekøkkenet. Derudover søgtes penge til ombygning af lokalerne til de nye formål. Desuden ønskede man en generel renovering og ombygning, så klasseværelser, faglokaler, toiletforhold, kontorer mv. kunne bringes op til moderne standard. Endelig havde også fritidsordningen brug for en opdatering. Da Skjoldborg langt fra var den eneste skole med sådanne behov, fik man kun bevilget cirka halvdelen af det søgte. Man måtte derfor nøjes

Skjoldborg Skoles elevtal

1955: 70	1990: 63
1958: 125	1996: 99
1978: 136	2000: 96
1980: 80	2005: 74
1982: 73	2008: 45
1988: 67	2011: 53

med delvis at gennemføre første fase af den planlagte ombygning i 1996-97. Efter endnu en ombygning i 2000-01 fik skolen i store træk den fysiske fremtoning, som den har i dag.

Fornyet strukturdebat

I foråret 1999 stod de små skoler igen for skud. Et oplæg om flytning af 7. klasserne til overbygningsskolerne blev dog blankt afvist af et flertal af skolebestyrelserne. Til gengæld indledtes et større samarbejde mellem skolerne i overbygningsdistrikterne. Skjoldborg var i mellemtiden blevet flyttet fra Sjørring til Snedsted Skoles distrikt, og her vedtoges en række aktiviteter for 5.-7. klasse, der skulle lette overgangen til en ny skole og nye klasser, blandt andet fælles udflugter, indbyrdes besøg, fælles idrætsdage og fælles lejrskole. Desuden indgik lærerne i et tættere pædagogisk udviklingssamarbejde.

I efteråret 2002 nedsatte byrådet igen et strukturudvalg med repræsentanter for politikere, skolebestyrelser, skoleledere og Danmarks Lærereforening. Udvalget skulle komme med en aktuel status over kommunens skolevæsen, forslag til en fremtidig struktur og en anbefaling i forhold til forslagene.

7. klasses skolerne var enige om som udgangspunkt at kæmpe for at bevare alle inklusiv 7. klasse, da 6. ellers bare ville stå for skud næste gang. For at styrke sin sag skulle man dels spille på skolens betydning for lokalsamfundet i

forhold til at undgå affolkning, dels på prognoser for elevtallet de kommende 5-6 år. Endelig måtte man komme med reelle alternativer, herunder øget samarbejde skolerne imellem.

Debatten fortsatte hen over vinteren og foråret 2003. Et flertal blandt de små skoler mente, at man burde arbejde for på de allermindste (under 150 elever) at få indført en såkaldt »landsbyordning«; et formaliseret samarbejde mellem skole/SFO og børnehave. Desuden ville man arbejde for én enkelt overbygningsskole (8.-10. kl.) for hele kommunen, mens de øvrige 9. klasses skoler blev reduceret til 7. Fordelene skulle være et samlet kraftcenter med mange tilvalgsmuligheder for eleverne samt en mere glidende overgang til ungdomsuddannelserne. Denne model blev dog hurtigt forkastet som urealistisk.

I Skjoldborg blev der taget godt imod idéen. Skolen blev betragtet som et vigtigt midtpunkt, der hjalp ejendomme med at bevare deres værdi, gjorde området mere attraktivt for tilflyttere og i det hele taget gav gode udviklingen lokalt. Man var dog åben over for en optimering af ressourcenyttelsen for skolevæsenet (der i forvejen var billigt, sammenlignet med resten af Viborg Amt), herunder landsbyordning og eventuelt tættere samarbejde med naboerne. I november 2003 besluttede byrådet så, at tiden ikke var moden til endnu en reform. Man beholdt den nuværende struktur, men opfordrede de relevante skoler til at oprette landsbyordninger.

I 2004 arbejdedes videre med denne anbefaling. Man indhøstede erfaringer fra Vorupør, der havde etableret en landsbyordning. Samtidig svarede Stagstrup positivt på en henvendelse om samarbejde, hvilket også førte til nogle fællesmøder mellem de to skoler og børnehaverne i Skjoldborg og Vilsund. Alle var for så vidt positive, men det blev hurtigt klart, at Stagstrup ønskede ét distrikt med én skole på én lokalitet, mens Skjoldborg foretrak én

skole med fælles ledelse, men på to undervisningssteder. Man enedes dog om i givet fald at starte med Skjoldborgs forslag. Endelig var det vigtigt for alle, at forældrene blev hørt, så man fastholdt den lokale opbakning.

I april 2005 foreslog de to skoler følgende model: Indskoling (0.-3. kl.) kun i Skjoldborg, 4.-7. kl. kun i Stagstrup. SFO begge steder (hvilket ville kræve ombygning i Skjoldborg for at leve op til kravene). Fælles ledelse, bestyrelse og teknisk personale. Alternativ: Landsbyordning »4-i-1«, altså med begge skoler og begge børnehaver bevaret fuldt ud, alle i et integreret samarbejde med hinanden. Man drøftede dog også andre scenarier, herunder samarbejde med Snedsted, der i forvejen var overbygning for både Skjoldborg og Stagstrup.

Karsten Gylling havde allerede i 2002 afløst Per Dahm. Det var således ham, der ved 50-års jubilæet i 2005 kunne gøre status over det sidste halve århundrede – midt i samarbejds-

forhandlinger, der imidlertid lå stille netop på det tidspunkt, idet man jo under alle omstændigheder skulle have politikernes velsignelse for at kunne føre noget ud i livet og derfor var enige om at afvente resultatet af kommunalvalget samme måned, der skulle sammensætte det første byråd for den nye store Thisted Kommune, som ville blive en realitet 1. januar 2007. Sammenlægningen af Thisted, Hanstholm og Sydthy Kommuner ville givetvis også bringe nogle helt andre perspektiver i spil i forhold til skolestrukturen.

I 2006, efter veloverståede valg, fortsatte lederne fra de tre skoler sonderingerne omkring et samarbejde. Skjoldborg var på dette tidspunkt villige til at afgive 7. klasse, mens Stagstrup umiddelbart var mere skeptiske. Den nyvalgte bestyrelse gav Gylling mandat til at arbejde videre sammen med Snedsted – uden Stagstrup, der valgte at droppe ud. Det førte til følgende forslag for de to skoler:

Elever og personale samlet i skolegården ved 50-års jubilæet i 2005. Foto: Skjoldborg Skole.

Etablering af fælles skole fra 2006/2007. 0.-6. klasse i Skjoldborg, 0.-9. klasse i Snedsted. Lederen i Snedsted skulle være leder for hele skolen; lederen i Skjoldborg ville få titel af afdelingsleder. Ny fælles bestyrelse, MED-udvalg, pædagogisk råd og servicelederfunktion. De to undervisningssteder skulle dog holdes budgetmæssigt adskilte.

Denne model blev anbefalet af kommunens skolechef, men afslået af Børne- og Kulturudvalget, idet man mente, at en drøftelse af den samlede skolestruktur burde afventes. Forslaget lå dog meget tæt på det, der et par år senere blev en realitet. I mellemtiden arbejdede Skjoldborg Skole, SFO og børnehave videre med planerne om en landsbyordning. De lovmæssige forudsætninger (max 150 elever på skolen og 900 indbyggere i landsbyen) var til stede, og politikerne havde jo tidligere erklæret sig positive over for idéen.

I maj 2007 kom den nye storkommunes Børne-, Familie- og Kulturudvalg så med sine anbefalinger. Udvalget var dog delt. Kun tre medlemmer stemte for en flytning af 7. klasserne til overbygningsskolerne, mens to mente, at skolerne selv burde bestemme. Hvad angik Skjoldborg og Stagstrup, stemte to medlemmer for at lukke dem begge og overføre alle elever til Snedsted. To ønskede Skjoldborg lukket og eleverne til Stagstrup, og et enkelt medlem foretrak et formaliseret samarbejde. I det hele taget viste behandlingen af de i alt 11 punkter, at snævre lokale hensyn, bevidst eller ej, spillede en stor rolle.

Samtlige 13 af de skoler i kommunen, der stod til at blive reduceret eller lukket helt, sendte nu en fælles protestskrivelse til byrådet. Man mente ikke, at de anslåede besparelser var troværdige, når ekstraudgifterne blev taget i betragtning: nybyggeri ved de eksisterende skoler, der pludselig skulle rumme betydeligt flere elever, samt transport af mange flere børn over længere afstande. Endelig gjorde man opmærk-

som på andre tiltag for at trække veluddannede børnefamilier til Thy og stillede sig uforstående over for en skolepolitik, som man anså for stik modsatrettet.

Udvalget tog indsigelserne til efterretning og præsenterede i juni et nyt forslag. Nu skulle en række skoler, herunder Skjoldborg, gøres til såkaldte undervisningssteder med 0.-3. klasse, underlagt overbygningsskolerne. Man ville dog stadig anbefale landsbyordningen hvor det var muligt, og de frigivne ressourcer skulle holdes inden for skoleområdet. Denne indstilling blev i første omgang vedtaget af byrådet.

I et forsøg på at redde 4.-5. klasse i Skjoldborg og Stagstrup arbejdede de to skoler og Snedsted med en ny idé om samarbejde. Stagstrup trak sig dog igen hurtigt ud, da man ikke ville afgive 6.-7. klasse eller acceptere én fælles bestyrelse. Skjoldborg og Snedsted gik videre alene og nåede frem til et fælles høringsvar til kommunen.

Visionen for »Folkeskolen Midtthy« indeholdt følgende hovedpunkter: Skjoldborg skulle have 0.-6. klasse, Snedsted 0.-9. Inspektør og viceinspektør i Snedsted skulle være ledere for hele organisationen, mens lederne af indskoling i Snedsted og af Skjoldborg Skole skulle have titel af afdelingsleder. Én fælles bestyrelse skulle have både forældre-, medarbejder- og elevrepræsentanter for begge skoler. Der skulle tilsvarende være ét pædagogisk råd, ét sekretariat med medarbejdere begge steder og ét hold teknisk servicepersonale med skiftende tjenestested.

Man kunne derimod ikke acceptere beslutningen om at reducere Skjoldborg Skole til 3. klasse. Det ville »gøre elevtallet så lille, at det blev for vanskeligt at skabe et udfordrende miljø for elever, personale og ledelse«. Man opfordrede desuden byrådet til at undersøge juraen omkring den landsbyordning, man selv havde anbefalet, idet man ikke var sikker på, at en

Sidste skoledag. Foto: Klaus Madsen.

3. klasses skole ville give mulighed for en sådan. I sidste ende trak byrådet så meget i land, at Skjoldborg fik lov til at fortsætte, fra 2007 som undervisningssted op til 5. klasse under Snedsted. Idéen om en landsbyordning var dog ikke død.

Sidste mand lukker og slukker

Sideløbende med strukturdebatten valgte Karsten Gylling at søge andre græsgange, og i oktober 2007 tiltrådte så Birgit Luxhøj, der skulle blive Skjoldborg Skoles sidste leder. I begyndelsen så det stadig lyst ud. Man havde netop fået lov til at fortsætte, og efterfølgende blev den landsbyordning, man nu i flere år

havde kæmpet for sammen med børnehaven, endelig en realitet.

Det sidste ord om skolestrukturen i Thisted Kommune var imidlertid ikke sagt endnu. I 2010 dukkede spørgsmålet igen op på den politiske dagsorden på grund af de stadig faldende børnetal. Beregninger ud fra fødselstallene viste, at det samlede elevtal på kommunens skoler ville falde med gennemsnitligt 110 pr. år over de næste fem år. Efter endnu en udmarvende proces nåede byrådet i december samme år frem til en beslutning: Skolerne i Stagstrup og Hundborg blev nedlagt; det samme gjaldt både skoler og børnehaver i Klitmøller, Øsløs og Skjoldborg.

Beslutningen fremkaldte stærke reaktioner – ligesom det havde været tilfældet hver af de foregående gange, når skoler var blevet reduceret eller lukket helt. Flere steder blomstrede idéen om at etablere friskoler, og i Klitmøller fik en forældrekræds mulighed for at overtage den nedlagte folkeskoles bygninger til netop dette formål. Også i Skjoldborg var idéen på tale, men nåede aldrig rigtig videre.

Sidste skoledag på Skjoldborg Skole blev den 24. juni 2011, og efter sommerferien fortsatte alle elever på nær tre samt de lærere, der ikke

valgte at gå af på grund af alder, i Snedsted. Helt tomt blev der nu ikke i de 56 år gamle bygninger, idet STU, den »Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse«, rykkede ind i stedet. Børnehaven, beliggende lige ved siden af skolen, blev overtaget af en forældrekræds, der driver den videre som fribørnehave.

Michael Riber Jørgensen

Født 1981. Historiker. Museumsinspektør ved Museet for Thy og Vester Hanherred.

Kilder

Kommunale arkivalier vedr. Skjoldborg-Kallerup Skole 1923-70 og Skjoldborg Skole 1970-2011. Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

»Pennalhuset« 1999-2008 og »Kontakt« 2007-11, skoleblade for Skjoldborg og Snedsted-Skjoldborg Skoler. Skolen samt Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

»Skjoldborg Skole 40 års jubilæum« 1995, red. Claus Hjortdal m.fl. Privat eje.

Thisted Amts Tidende og Thisted Dagblad, div. årgange. Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.